

OPONENTSKÝ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název: Výuka anglického jazyka u dětí se specifickými poruchami učení na 1. stupni ZŠ

Jméno autorky: Andrea Beranová (roz. Haasová)

Vedoucí diplomové práce: PaedDr. et Mgr. Anna Kucharská

Andrea Beranová se ve své diplomové práci zabývá tématy, která jsou aktuální jak na poli teoretické pedagogické psychologie, tak v každodenní pedagogické praxi. Jde o střet problematiky specifických poruch učení (dále SPU) a výuky cizích jazyků (zde konkrétně angličtiny) u dětí mladšího školního věku. Práce dodržuje klasické členění na teoretickou a praktickou část. V anotaci autorka avizuje, že hlavním cílem výzkumné části bylo zjišťovat názory tří zúčastněných aktérů výukového procesu (tj. rodičů, učitelů a dětí) na otázky týkající se domácí přípravy na cizí jazyk, na otázky přístupu učitelů tohoto předmětu k dětem s SPU a dále na otázky obtížnosti, oblíbenosti a reflexe vlastních výkonů v anglickém jazyce u dětí samotných. V teoretické části se autorka snaží podat ucelený obraz specifických poruch učení, psychologické pozadí výuky anglického jazyka u dětí s touto diagnózou a stručně zmiňuje též otázky spolupráce rodiny a školy.

Hlavním zdrojem informací, ze kterých diplomandka čerpala byly především české teoretické prameny, na několika místech se však odkazuje i na některé anglické internetové adresy (např. stránky Britské dyslektické asociace). V tomto místě musím podotknout, že z hlediska formálního zpracování ve smyslu bibliografických odkazů a citací nese práce četné nedostatky. Především se jedná o: neuvedení pramene (např. s. 28, kde autorka pro názornost přejímá grafické znázornění očních pohybů, neuvádí však zdroj); dále jde o neúplné bibliografické odkazy, kdy chybí např. rok publikování textu (opakovaně u odkazů na internetové články); a v neposlední řadě jde o neúplné bibliografické údaje v seznamu použité literatury, kde u časopiseckých článků či sborníkových statí vždy chybí uvedení stran. Po formální stránce snižují kvalitu práce též četné překlepy, grafické nepřesnosti (např. u odrážek na s. 27, 36) a dokonce i gramatické chyby v psaní i/y v příčestí minulém u sloves (viz např. s. 44, 68, 69).

Za další hrubý formální nedostatek považuji skutečnost, že autorka na str. 58 odkazuje čtenáře na tabulky 7 a 8, v celém textu se však tabulky s tímto očíslováním nevyskytují. Pravděpodobně jde o sloupcové grafy. Těch práce obsahuje velké množství. V kontrastu k výše uvedeným formálním nedostatkům je grafické zpracování statistických dat velmi přehledným doplněním slovního zhodnocení získaných výsledků, které této práci na kvalitě naopak dodává.

Po obsahové stránce nese diplomová práce dvě roviny – teoretickou a praktickou. Tyto části jsou pojaty jako víceméně oddělené celky, autorka v diskusi nekonfrontuje svá zjištění s poznatky zmiňovanými v teorii a stejně tak v teoretické části neodkazuje na pole svého výzkumu.

V teoretické části je diskutovaná problematika pojata široce, s hlavním zřetelem na příčiny a projevy SPU a jejich promítnutí se do anglického jazyka. V praktické části jde především o osvětlení skutečnosti, „jakým způsobem v dnešní době rodiče i žáci přistupují k domácí přípravě na hodiny cizího jazyka, jak se porucha ve výuce projevuje, ...jak k výuce cizího jazyka přistupují žáci a jaké názory mají na tento problém učitelé.“ (s. 75) Podle autorky bylo toto zkoumání prováděno za účelem nalezení vhodných způsobů, jak zmírňovat obtíže s výukou cizího jazyka u dětí s SPU. Tím, že se autorka zaměřovala na tři skupiny respondentů, z nichž u každé ověřovala několik hypotéz, poskytuje práce velké množství

informací (řeší např. problematiku specifických symptomů v cizím jazyce, problematiku sebehodnocení dětí s SPU, otázky hodnocení a klasifikace, otázky spojené s domácí přípravou...a další). Jedná se však většinou o informace statistického charakteru (jde o vyjádření v procentech) bez hlubších interpretací či srovnávání s literaturou. Z provedeného dotazníkového šetření mezi rodiči a dětmi a z rozhovorů s učiteli však vyplývají některé zajímavé informace pro praxi, v nichž lze spatřovat přínos této práce.

V kapitole interpretující výsledky, v diskusi ani v závěru sice není explicitně uvedena odpověď na v úvodu deklarovaný cíl (tj. jak by měla vypadat domácí příprava na výuku cizího jazyka za účelem zmírnění obtíží u dětí s SPU – autorka se omezuje pouze na konstatování, že domácí příprava je důležitá, jak z pohledu rodičů, tak učitelů, že většina rodičů se s dětmi doma pravidelně angličtinu učí, a kolik prostoru věnují jednotlivým oblastem učiva), přesto zde však některá přínosná zjištění nalezneme. Autorka např. uvádí, že jednou z cest ke zlepšení situace dětí s SPU ve vztahu k výuce cizího jazyka, by mělo být zintenzivnění komunikace mezi rodiči a učiteli a obohacení repertoáru používaných pomůcek. Za praxi obohacující skutečnost lze považovat též v příloze uvedený seznam elektronických adres, které se týkají výuky anglického jazyka, a které mohou být užitečnou inspirací rodičům i učitelům.

K praktické části práce mám však ještě jednu kritickou připomínku. Týká se objasnění metodologie provedeného výzkumu. V kapitole „popis vzorku“ je přiblížena zkoumaná skupina dětí s SPU co do počtu a zastoupení chlapců a dívek. Chybí zde jakákoli zmínka o věku těchto dětí (šlo o žáky čtvrté i páté třídy nebo jen jedné z nich?) či jiná charakteristika této skupiny (např. co do typu a rozsahu diagnostikovaných poruch...apod.). Dále je v textu řečeno, že zkoumaný vzorek tvořili také rodiče a učitelé. Nikde se však nenachází zmínka o tom, kolik rodičů na dotazník odpovídalo (byl to stejný počet jako u dětí?) a kolik učitelů bylo podrobeno rozhovoru. Ze statistického zpracování dat navíc vyplývá, že zkoumaná skupina dětí s SPU byla srovnávána s kontrolní skupinou dětí bez této diagnózy (v terminologii autorky „žáci běžní“). Stejně tak byli zřejmě do výzkumu zahrnuti i rodiče těchto „běžných žáků“. Metodologická část práce naprosto postrádá jakékoli informace o tom, jak byla tato kontrolní skupina vytvořena, z kolika dětí byla složena, zda byl poměr chlapců a dívek adekvátní skupině experimentální...atd.

V rámci obhajoby doporučuji tyto informace doplnit a dále se zaměřit na jasnější interpretaci výsledků (ne pouze statisticky) ve smyslu dopadu daných zjištění na edukativní praxi.

Přes všechny uvedené nedostatky tuto práci doporučuji k obhajobě. Vzhledem k opomenutí některých základních požadavků na kriteria vědecké práce navrhuji hodnocení stupněm „chvalitebně“.

V Praze dne 4. 5. 2006

Mgr. Ludmila Májová
(Katedra pedagogické a školní psychologie PedF UK)